

Türkiye ana akım medyasında göçmen kadınlar: Olumsuz temsiller, kalıp yargılar ve bazı örnekler¹

Bahtiyar Şen* - Zeynel Özlü**

Öz

Bu çalışmada, ulusal medyada göçmen kadınların temsilleri incelenmiştir ve bu inceleme süreci kapsamında medyanın göçmenlik olgusunu nasıl şekillendirdiğine dair geniş bir çerçeve ortaya koyulmuştur. Medyanın, mültecileri nasıl gösterdiğine odaklanılmış ve özellikle ötekileştirme sürecine nasıl bir bağlamda etki ettiği sorgulanmıştır. Bunun yanında, anlamın çeşitliliğinin ve güç ilişkilerinin bu süreci nasıl etkilediğine dikkat çekilmiştir; çünkü farklı toplumsal yapılar içerisinde anlam üretimi, oldukça karmaşık dinamiklerle bağlantılı şekilde ilerlemektedir. Karşıtlık ve ötekileştirme arasındaki ilişkinin hiyerarşik olduğu belirtilmiştir ve bu hiyerarşinin sosyal düzeni yeniden üreten önemli bir unsur olarak ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Toplumsal güç ilişkilerinin, bireylerin ve grupların toplumdaki algılanma biçimlerini belirlediğine vurgu yapılmıştır; böylece medya temsillerinin yalnızca sunulan içerikle sınırlı kalmadığı, aynı zamanda geniş çaplı bir ideolojik sürecin parçası olduğu görülmektedir. Göçmen kadınlar, mağdurlar olarak temsil edilirken dışlanma ve ötekileştirmeyle karşılaşmaktadır ve bu durum onların toplumsal görünürlüğünü olumsuz yönde etkilemektedir. Medya, genellikle kadınları ya mağdur olarak ya da suçlu olarak göstermektedir ve bu ikili sunum biçimi toplumsal algıları tekdüzeleştiren bir etkiye sahiptir. Mağduriyet odaklı temsillerde kadınlar zayıf ve etkisiz olarak sunulurken, erkeksiz korunamayacakları ima edilmektedir; bu da ataerkil söylemin yeniden üretilmesine zemin hazırlamaktadır. Üçüncü kişilerdir ifadesiyle, kadınların özneliklerinin geri plana itildiği belirtilmektedir. Ana akım medyada göçmen kadınlar sıklıkla eşsiz ve desteksiz olarak sunulmakta, başarı hikâyelerine yeterince yer verilmemektedir; bu da toplumsal algının tek taraflı bir çerçeveye hapsolmasına neden olmaktadır. Bu durum, egemen ataerkil zihniyetin medya haberlerinde tekrar edilerek kendisini yeniden inşa ettiği anlamına gelmektedir ve dolayısıyla bu temsil biçimi, toplumdaki güç ilişkilerinin devamlılığını sağlayan önemli bir mekanizma olarak değerlendirilebilir.

Araştırma makalesi

Research article

Geliş - Submitted: 12.10.2025

Kabul - Accepted: 14.12.2025

Atıf – Reference: Şen, B. & Özlü, Z. (2025). Türkiye ana akım medyasında göçmen kadınlar: Olumsuz temsiller, kalıp yargılar ve bazı örnekler. *Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 16, 197-209.

Anahtar kelimeler: Göçmenlik, göçmen kadınlar, medya, anaakım medya, göç

Immigrant women Türkiye mainstream media: Negative representations, stereotypes, and some examples

Abstract

In this study, the representations of migrant women in the national media were examined, and a comprehensive framework was presented regarding how the media shapes the phenomenon of migration. The analysis focused on how refugees are depicted and on the contexts in which the media contributes to processes of othering. Attention was also drawn to the ways in which meaning diversity and power relations influence this process, since meaning production within social structures operates through complex dynamics. It was noted that the relationship between opposition and othering is hierarchical, and this hierarchy plays a significant role in reproducing social order. Societal power relations determine how individuals and groups are perceived, indicating that media representations extend beyond their explicit content and constitute part of a broader

¹ Bu çalışma Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü'nde çalışmakta olan "Göçmen kadınların Türkiye ana akım medyasındaki temsilleri" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* Sorumlu Yazar. Yüksek Lisans Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, Göç Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, e-posta: senbahtiyar663@gmail.com, ORCID-ID: 0009-0005-5624-1422

** Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, e-posta: zeynelozlu@gmail.com, ORCID-ID: 0000-0003-2499-4815

ideological process. Migrant women, while often portrayed as victims, experience exclusion and othering, which negatively affects their social visibility. The media frequently presents women either as victims or offenders, and this dual pattern standardizes societal perceptions. In victim-focused representations, women are depicted as weak and ineffective, implying dependence on men for protection and thereby reinforcing patriarchal discourse. Referring to them as third persons signals that their subjectivity is marginalized. In mainstream media, migrant women are often shown as isolated and unsupported, and their achievements receive limited attention, narrowing societal perceptions into a one-sided framework. This represents the continual reconstruction of dominant patriarchal mentality through repeated media portrayals and demonstrates that this representational pattern serves as a mechanism sustaining power relations within society.

Keywords: Immigration, immigrant women, media, mainstream media, migration

Giriş

Yirminci yüzyılın başlarında kadınların göç deneyimleri araştırmalarda daha görünür hale gelmeye başlamış ancak bu süreçler genellikle pasif erkek eşlerinin göç kararlarına bağlı olarak tanımlanmıştır. Kadınların göç süreçlerinde daha aktif bir rol üstlenmesi ve gönüllü olarak göç etmeleri incelenmemeye başlanmıştır. Ancak 1980’lerde kadın çalışmalarının artmasıyla (Karagöz, 2008, s.170) birlikte kadınların göç deneyimleri, özel rolleri ve deneyimleri daha detaylı olarak ele alınmaya başlanmıştır. Bu dönemden itibaren kadınların göç süreçlerindeki katılımı ve deneyimleri daha detaylı olarak araştırılmaya başlanmıştır.

Ana akım medya ise, geniş kitlelere hitap eden ve toplumda birçok birey tarafından takip edilen medya kuruluşlarıdır. Dergiler, televizyon, radyo istasyonları, gazeteler, internet dünyası gibi birçok platform ana akım medya olarak kabul edilir (Akveran, 2018, s. 11).

Çalışmada göçmen kadınların medyadaki temsilleri üzerinden birtakım çıkarsamalar ile içerik ve söylem analizi yapılacaktır. İçerik analizi, araştırmacılara belirli bir konu ya da problem üzerine bilgi edinme ve bu bilgileri anlamlı sonuçlara dönüştürme imkânı sağlaması nedeniyle uzun süredir etkili ve verimli bir araştırma yöntemi olarak kullanılmaktadır (Alanka, 2024, s. 64).

Dili toplumsal bir pratik olarak ele alan ve dil ile iktidar arasındaki etkileşimleri merkezine alan eleştirel söylem analizi, sosyal eşitsizlik, ayrımcılık, güç ve hegemonya olgularının dil aracılığıyla nasıl ortaya çıktığını, kurulduğunu ve meşruiyet kazandığını eleştirel biçimde incelemektedir (Şah, 2020, s. 211).

Göçmenler, kendi ikamet ettiği ülkesini bırakıp başka bir ülkeye yerleşmek üzere göç eden kişilere denmektedir. Sığınmacı ise siyasal nedenlerle ülkesinden kaçıp ya da ayrılıp bir başka ülkeye sığınan kimse olarak ifade edilmektedir. Mülteci kavramının tanımı ise, dini inancı, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti ya da siyasi görüşleri sebebiyle zulme uğrayan ya da uğrayacağına dair ciddi kaygı taşıyan kişidir. Bu nedenle kendi ülkesini terk eden veya terk etmeye zorlanan bu kimse, söz konusu korkusu yüzünden geri dönememekte ya da dönmeyi tercih etmemektedir. Sığındığı ülke tarafından bu endişeleri haklı görülen birey, mülteci statüsü kazanmaktadır.

1. Göçmenlerle ilgili ön yargılar

Göçmen kadının özneliğini vurgulama hassasiyetinin arkasında, küresel siyasetteki kökenleri olan bir kuramsal tartışmanın yattığı belirtilmektedir. Avrupa-merkezli, beyaz, patriyarkal, heteroseksüel bir bakış açısından oluşturulan 'öteki' temsilleri, Doğu-Batı ayrımının derinlemesine incelenmesiyle açıklanmaktadır. Bu temsiller, uluslararası siyasette egemen olan içe kapanmacı, dışlayıcı ve yabancı düşmanı 'ulusal güvenlik' paradigmasının etkisiyle gelişmiş ve göçmen kimliğini ötekileştirmiştir. Göçmenleri tehlikeli, kanunsuz ve kötü olarak kodlayan bir söylem ile yanlış anlaşılmış, henüz medenileşmemiş ve eğitimsiz olarak gören başka bir söylem eş zamanlı olarak konumlandırılmıştır. Bu iki söylem, göç politikaları ve sivil toplumun karşılıklı etkileşiminde rol oynar ve göçmenlerin topluma uyum sağlaması üzerinde farklı perspektifler sunmaktadır (McPherson, 2014, s. 2).

Göçmen olmanın zorlukları arasında ırkçılık ve şiddet riski önemli bir yer tutmaktadır. Avrupa ülkelerinde göçmenlerin ayrımcılığa uğrama ve Black Baby (aşağılama amacıyla kullanılan bir terim) olarak etiketlenme durumu hala devam etmektedir. Ancak siyah kökenli sanatçı ve sporcuların çalışmaları bu önyargıları bir miktar yumuşatmış görünmektedir. Son yıllarda hükümet politikalarında mültecilerin suçlu gibi görülmesi azalmış olsa da, mültecilerin durumu hala bürokrasi ve yasal düzenlemelerle belirlenmektedir. Mülteci kamplarındaki günlük yaşam ve sosyal ilişkiler de bürokrasiyle ilintili olarak önemli bir konudur (Essed vd., 2004, s. 61).

Mülteci başvurularındaki bürokratik ilerlemelerde yaşanan olumlu gelişmeler, hükümetlerin kategorik tutumlarındaki eksiklikleri ve mültecilere sağlanan mali desteklerin artması sorununu ortaya çıkarmaktadır. Özellikle mülteci ve sığınmacılar için yapılan harcamaların yüksek olması, mültecilerin çalışma hayatından dışlanmasının etkisini artırmaktadır. Bu açıdan, Almanya, İsveç ve İngiltere gibi ülkelerin mültecilere çalışma izni verme sürelerini kısaltması olumlu bir politika olarak görülmektedir. Mültecilerin karşılaştığı ötekileştirme ve şiddet örnekleri genellikle kamplarda veya toplanma merkezlerinde yaşanmaktadır. Özellikle Asya ülkelerindeki mülteci kamplarının insanlık dışı koşulları kadınlar ve çocuklar için büyük bir zorluk oluşturmaktadır. Kadınlara yönelik cinsel şiddet ve taciz vakaları, güvenli yerlere geçişin önemli bir nedenini oluşturmaktadır. Asya'daki kadın mülteciler, cinsiyete dayalı şiddetle başa çıkmak için yeterli yaptırımların olmaması sorunuyla karşı karşıyadır (Cullen, 2000, s. 265).

Güney Asya'da kadın mültecilere yönelik şiddetin yaygın olması, onları riskli durumlarla karşı karşıya bırakmaktadır ve yasal düzenlemeler genellikle bu şiddeti engellemede yetersiz kalmaktadır. Cinsel taciz, sağlıksız beslenme ve fiziksel şiddet mülteci kamplarında sıkça karşılaşılan durumlar arasındadır. Ancak yaşananlar hakkında genel olarak kamuoyunda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Mültecileri içeren cinsel saldırılar küresel bir sorun haline gelmiş olup bu konuda uluslararası destek yetersiz kalmaktadır. Bu tür saldırılar yaşayan bireyler, psikolojik travmalar ve sosyal destek ihtiyacı ile karşı karşıya kalmaktadır (Nowrojee, 2008, s. 127). Mülteci hareketlerinde önemli bir konu da mülteci çocuklarının durumudur. Mülteci statüsündeki çocukların eğitim, sağlık, barınma gibi temel ihtiyaçlarının ne kadar desteklendiği önemli bir sorundur ve bu konuda hala yeterli kaynak sağlanmamaktadır. Mülteci ve sığınmacıların aile ve yakınlarıyla bağlarını sürdürmeleri, sosyal destek ihtiyaçlarının karşılanması açısından olumlu bir etkiye sahiptir. Ancak mülteci hareketliliğini devam ettiren unsurların başında mülteci taşımacılığı veya insan kaçakçılığı yapanların, yüksek maliyetli destekler sağlayarak rol aldığı bilinmektedir (Koser, 2007, s. 44).

2. Haber öznesi olarak göçmenler

Medyanın mülteci ve sığınmacılar konusundaki rolü, kamuoyu oluşturmada önemli bir faktördür. Pozitif içerikli ulusal ve yerel yayınlar, gelecekte oluşturulabilecek mülteci politikalarının etkisini belirlemede belirleyici bir rol oynamaktadır. Daha insancıl bir politika için medyada yer alan söylentiler, şüpheler, yabancı düşmanlığı (zenofobi) ve korku içeren haber metinlerinin yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Medyanın mülteci ve sığınmacılar konusundaki rolü, genel olarak tek bir tarafı desteklemediği açıktır, ancak medya sahip olduğu çeşitli araçlarla geniş bir etki gücüne sahiptir. Medya, hem bilgi aktarımı hem de destek sağlama yoluyla kamuoyunu etkileyebilir ve önyargılarla dolu yanlış inançlara karşı direnç oluşturabilir. Medya ve kamuoyu arasındaki bu ilişki, hükümetlerin ve kamuoyunun mülteci politikalarını şekillendirmede etkili bir rol oynamaktadır (Benoit & Benoit, 2008, s. 45).

Mülteci ve sığınmacıların karşılaştığı bürokratik süreçlerdeki hızlı ilerlemeler olumludur ancak hükümetlerin tutumları ve mültecilere olan bakış açıları giderleri artırmaktadır. Özellikle mültecilerin iş yaşamının dışında tutulması, maliyetleri artırmaktadır.

Mültecilerin önyargılar nedeniyle yaşadığı ötekileştirme, kamplar veya toplanma merkezleri gibi şiddet ortamlarına yol açmaktadır. Özellikle Asya ülkelerindeki mülteci kamplarında kadınlar ve çocuklar için insani olmayan koşullar söz konusudur. Kadınlara yönelik cinsel taciz ve diğer şiddet örnekleri, mülteci kadınlar için risk oluşturmaktadır. Güney Asya'da kadın mültecilere karşı şiddetin yaygınlığı, yetersiz yasal önlemlerle birlikte tehlikeli riskleri beraberinde getirmektedir. Toplumsal bilincin yetersizliği, mülteci kadınların yaşadığı zorlukları ve cinsel saldırıları anlamakta engel oluşturmaktadır. Küresel ölçekte mülteci ve sığınmacılara yönelik cinsel saldırılar, uluslararası kamuoyu tarafından yeterince desteklenememektedir. Bu durum, mültecilerin psikolojik travmalar yaşamasına ve sosyal destek sistemlerini gereksinim duymasına neden olmaktadır (Nowrojee, 2008, s. 127).

Medya, mülteci ve sığınmacılar hakkındaki önyargıları uzun süredir koruyarak ve kullanarak haberler oluşturmıştır. Gazeteler ve elektronik medya, mülteci ve sığınmacı haberlerine sıkça yer vermektedir. Haber başlıkları ve kullanılan dil, kamuoyunun yönlendirilmesinde etkili olmaktadır. Medya, mültecilere karşı çeşitli olumsuz sıfatlar kullanarak algıları pekiştirmekte ve provokatif bir dil benimsemektedir. Ekonomik göç edenlerle mülteciler arasında doğru ayırım yapılamaması ve mültecilerin sayılarının abartılması da medyanın haberlerinde sık rastlanan bir durumdur. Haberlerde "tehlikeli genç erkek" imajı yaratılarak kadınlar ve çocuklar korkutulmaktadır. Bu tür haberlerde mülteciler ve sığınmacılar, yabancılaştırılarak toplumda istenmeyen olarak gösterilmektedir (Gölcü & Dağlı, 2017, s. 16). Örneğin, "İnsan taciri Suriyeli mülteciler tutuklandı" (Sabah, 2017) başlıklı haberde, Avrupa'ya yasa dışı yollarla insan kaçıran bir suç örgütüne yönelik operasyon konu edilmiştir. Haberde, Suriyeli erkeklerin kurduğu bir göçmen kaçakçılığı şebekesinin çökertildiği vurgulanmıştır. Suç örgütünde farklı etnik gruplardan kişiler bulunmasına rağmen, başlık ve içerikte özellikle Suriyeli erkek tacirlerinin ön planda olduğu görülmektedir. Bu haber dilinde, Suriyeli erkeklerin suçla ilişkilendirildiği ve "öteki" olarak sunulduğu izlenimi dikkat çekmektedir.

3. Göçmen kadınların medyadaki temsilleri

Türkiye, dil, din, ırk veya ekonomik statü ayrımı yapmaksızın göçmen mültecilere açık kapı politikası benimseyerek geçici koruma statüsü vermiştir. Bu çerçevede ekonomik, sosyal, psikolojik, kültürel ve eğitim alanlarında çeşitli olanaklar sunulmuştur. Türkiye'nin göçmenlere yönelik insani ve ahlaki yaklaşımı, dünya genelinde mülteci durumlarının ele alınışını yeniden gözden geçirilmesini gerektirecek kadar özverili bir uygulama olarak değerlendirilmiştir. Türkiye, başlangıçta göçmenleri misafir olarak karşılayarak yardımcı olmaya çalışmıştır. Ancak, göçmenlerin sayısının artması ve ülkelere dönme olasılıklarının azalması, yeni sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu durumlar, Türkiye'deki göçmenlerin Batı ülkelerine geçiş çabalarının zorlaşması, toplumsal uyum konusundaki endişeler, artan mali yüklerin sorgulanması, enflasyon ve işsizliğin artışı gibi nedenlerle Türk halkının tutumlarının değişmeye başladığını göstermektedir. Bu durumlar aynı zamanda Türk medyasının da ilgisini çekmektedir (Erdoğan, 2019, s. 1).

Medya, göçmenleri genelleştirerek olumsuz olayları bütün grup üzerine atfederken, duygu yüklü ve büyük puntolarla haberlerin etkisi artmaktadır. Haberlerde objektiflikten uzaklaşarak gerçekleri değiştirme ve bazı anlamları gizleme eğilimi gözlenmektedir. Milliyetçi bir söylem hüküm sürerken, bazıları bu ifadeleri yumuşatma eğilimindedir. Haberlerde olumsuzluklar abartılarak tehditkâr bir şekilde sunulurken, kelime seçimlerinde negatif ton hakimdir. Yönlendirici başlıklar, peşin hükümler ve dışlayıcı ifadeler sıkça kullanılmaktadır. Fotoğraf sayısı, olumsuzluklara dair geniş bir perspektifi yansıtmak için artmaktadır (Erdoğan, 2019, s. 2).

Haberlerde göçmenler, diğer göçmen grupları arasında en sık temsil edilen grup olup, sıkça Türk-göçmen kıyaslamaları yapılmaktadır. Göçmenler, olumsuz eylemler açısından

aktif olarak nitelendirilirken, Türkiye olumsuz olaylarda edilgen çatıyla temsil edilmekte ve özelinde korunmaya çalışılmaktadır. Göçmenler, olumsuz fiillerle özdeşleştirilirken Türklere karşı öcüleştirelme eğilimi gözlenmektedir. Haberlerde göçmenlerin sağlık, eğitim ve barınma gibi harcamaları maddi bir yük olarak sunulurken, demografik bir tehlike olarak gösterilmektedir. Sıradan davranışlar, gerilim unsuruna dönüştürölüp provokasyon ve suç kavramları sıkça vurgulanarak "biz-onlar" ayrımı yapılarak tarafını masumlaştırırken "öteki" kriminalize edilmektedir (Ataman, 2014, s. 62). Örneğin, "Gaziantep'te Suriyeli Operasyonu" (Hürriyet, 2014) isimli haberde adli bir olaya karışan bir Suriyeli sebebiyle o bölgedeki tüm Suriyelilerin "metruk binalar ve işyerlerinden" tahliye edildiği bilgisi normalleştirilerek sunulmuştur. Bu durum, "güvenlik" odaklı söylemin ne denli sorunlu olduğunu daha net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Haberlerde göçmenler, suçlu ve güvenlik tehdidi olarak sunulurken topluma huzur bozan bir grup olarak tanıtılmıştır. Göçmenler çevre kirliliği, işsizlik ve ekonomik dengesizlik gibi sorunların sorumlusu olarak gösterilmiş ve toplum için sağlık tehdidi oluşturdıkları imajı yaratılmıştır. Göçmenlere karşı nefret söylemi içeren haberlerin arttığı ve bu haberlerin toplumda olumsuz bir algı yarattığı gözlemlenmiştir (Ataman, 2014, s. 62).

Son zamanlarda medya göçmenlere karşı artan nefret söylemi içeren haberlerle dikkat çekmektedir. Bazı gazetelerde bu negatif algıyı güçlendiren haberlerin yoğunlaştığı ve dilin daha ılımlı olduğu gazetelerin varlığı görölmektedir. Ancak, medyanın ayrımcı ve ötekileştirici söylemlerden kaçınması ve daha kucaklayıcı bir dil benimsemesi gerekmektedir. Nefret söyleminin yayılmasının ölümcül sonuçlara yol açabileceği ve bu tür söylemlerin suç olduğu vurgulanmaktadır. Medya, toplumsal denge ve adalet için dikkatli bir şekilde söylemlerini seçmeli ve barışı desteklemelidir (Karamete, 2019, s. 3).

Görsel 1 Küfür/hakaret/aşağılama örneği

Medya, genel olarak mültecileri "sorun" olarak konumlandırarak olumsuz bir algı oluşturmuş ve bu algı toplumda yaygın hale gelmiştir. Özellikle göçmen kadın mültecilere yönelik haberlerde eksiklikler ve çatışmacı söylemler sıklıkla görölmektedir. Medya kuruluşlarının ideolojik farklılıkları, mültecilere yaklaşımı ve temsilini etkilemektedir. Ana akım medya, göçmen kadınları mağdur ve yardıma muhtaç olarak temsil ederken aynı zamanda toplumsal korkuları körükleyen olgularla ilişkilendirmektedir. Örneğin, "Kötü Muamele Mağduru Göçmen Kadınlar Sınır Dışı Edilmekten Korkuyor" (Human Right Watch, 2012) başlıklı haberde göçmen kadınlar yardıma muhtaç ve mağdur olarak nitelendirilmiştir.

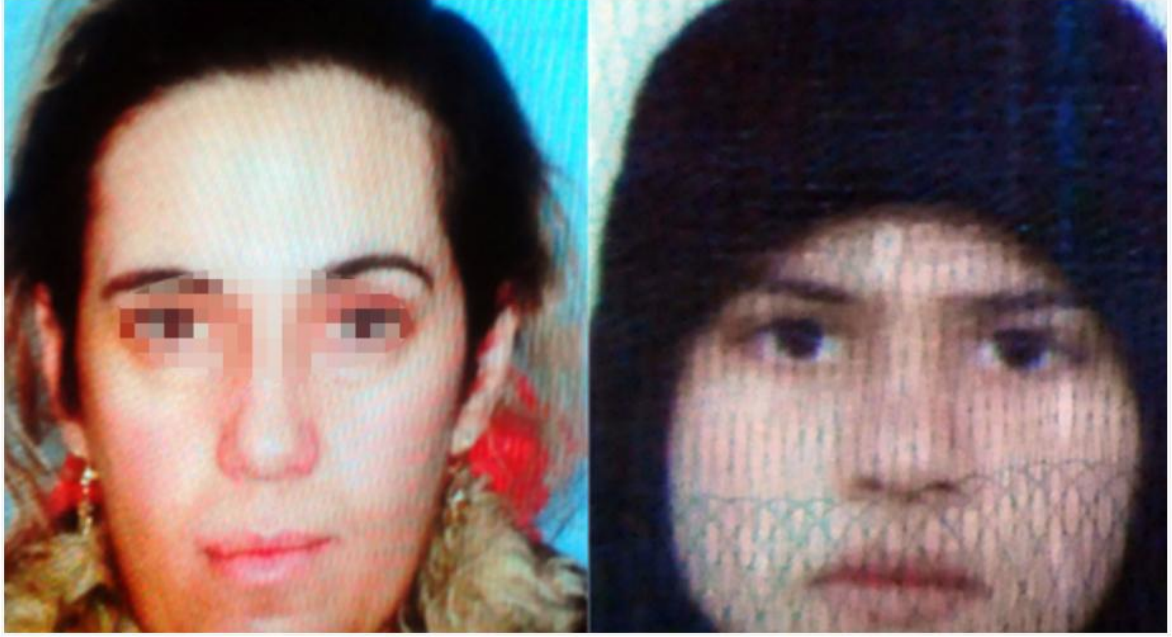
Mültecilerin "ekonomik yük" olarak sunulmasının yanı sıra suç ve kaos kavramları da haberlerde sıkça kullanılarak olumsuz bir imaj oluşturulmaktadır. Bu durumda, mülteciler hem mağdur hem de kurban olarak sunulurken "Biz/Onlar" ayrımının güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır (Karamete, 2019, s. 3).

3.1. Yeni Meram gazetesi örneği

Yeni Meram Gazetesi'nin 2016'da paylaştığı haber başlığı şöyledir: “Mersin'in Erdemli ilçesinde Suriyeli bir kadın, 5 aylık hamile kumasını döverek öldürdü. 5 gün önce Türkiye'ye giriş yaptığı belirlenen kadının, kocasını paylaşmak istemediğini, girdiği kıskançlık krizi sonrası cinayeti işlediğini itiraf ettiği öğrenildi.” (Yeni Meram, 2024).

04.01.2016 16:49

5 aylık hamile kumasını döverek öldürdü

04.01.2016 16:49

0

1763

ABONE OL

Görsel 2. Yeni Meram gazetesi, 2024 haber örneği

Bu tür içeriklerde haber anlatımı genellikle göçmen kadınların suçlu rolüne ve işledikleri suçların ayrıntılarına odaklanmaktadır. Ancak, olayın bireysel hikayeleri veya neden-sonuç bağlantıları bu anlatımda çoğunlukla göz ardı edilmektedir. Bu yaygın yaklaşım, göçmen kadınların yalnızca suçla ilişkilendirilmesini sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda bu kadınları toplumsal güvenlik için bir tehdit olarak gösteren genelleşici önyargıların oluşmasına da neden olmaktadır. Medyanın bu şekilde oluşturduğu algı, toplumsal cinsiyet ve etnik köken ayrımcılığını derinleştirirken, göçmen kadınların "potansiyel suçlu" olarak damgalanmasına ve toplumdaki daha da dışlanmasına zemin hazırlamaktadır.

3.2. Sputnik Türkiye haberi

Sputnik Türkiye'nin 2019 tarihli haberi aşağıdaki gibidir: “Suriyeli gelin” çetesinden 5 ilde 2 milyon TL'lik vurgun! Hatay'dan gelerek Kayseri'de evlilik vaadiyle 40 bin TL dolandıran 5 kişilik 'Suriyeli gelin' çetesinin oyununu Kayseri polisi bozdu. Şahısların sahte gelin, sahte baba ve sahte hala rolüne girerek şimdiye kadar 5 ilde vatandaşları 2 milyon TL dolandırdıkları belirlendi.”(Sputnik Türkiye, 2019).

‘Suriyeli gelin’ çetesinden 5 ilde 2 milyon TL’lik vurgun

14:17 19.07.2019

© İHA

Abone ol

Görsel 3. Sputnik Türkiye, 2019 haber örneği

Türkiye medyasında mülteci ve göçmenlere yönelik yanlış bilgi yayılımı, hedef gösterme ve nefret söylemi, neredeyse her gün okuduğumuz haberlerde karşımıza çıkan bir gerçektir. Bu tür söylemler, zamanla saldırı ve linç girişimlerine dönüşebilmektedir.

Kadınların "öteki" olarak konumlandırılması, etnik, cinsiyet ve kültürel farklılıkların bir bütünlük içinde ele alınması gerektiğini göstermektedir. Bu bütünsel yapı, kadınların ötekileştirilmesi ile doğu-batı ilişkisi arasında bir bağ kurmaktadır. Sömürgecilik süreciyle birlikte dünyada doğu ve batı anlayışı belirginleşmiş; doğu dışıl, batı ise eril bir temsil ile ilişkilendirilmiştir. Bu bakış açısı, bilim ve teknolojiye ilerlemiş olan batının kendini doğudan üstün görmesine dayanmaktadır. Batı, "barbar" olarak nitelediği doğuyu uygarlaştırma hakkını kendine atfetmiş, ancak bu, aslında sömürgeci politikalarını meşrulaştırmak adına oluşturulmuş bir söylem olmuştur. Bu çerçevede, kapitalizme dayalı güç ilişkileri, cinsiyet temelli bir biçimde şekillenmiştir (Sancar, 2014, s. 48).

Miles (2000, s. 125), ırkçılık ve cinsiyetçilik arasındaki bağın bir başka yönüne dikkat çekerek, bu ilişkinin kadınların doğurganlık özellikleriyle bağlantılı olduğunu belirtmiştir. Kadının yalnızca çocuk doğurmak ve büyütmeyle sorumlu olduğu fikri, kadınları ekonomik ve politik alanlardan uzaklaştırmaktadır. Ayrıca, kadınların doğurganlık yoluyla ırkların oluşumunda oynadığı rol, ırksallaşma sürecinin temelinde yer almaktadır. Sanayileşmenin ilerlemesiyle birlikte kadınlar, ulus-devletin ihtiyaç duyduğu iş gücünün önemli bir parçası haline gelerek kamusal alanda yer almaya başlamışlardır. Ancak kadınların bu alandaki katkısından çok, onların "annelik" rolü öne çıkarılmıştır. Kandiyoti, kadının üretim sürecine

olan katkısının görmezden gelindiğini ve toplumsal değişim içinde kadınların yalnızca çocuk doğurmakla sınırlı bir rol üstlendiklerini ifade etmektedir (2013, s. 50).

3.3. BBC haber örneği

BBC Türkçe'nin 8 Mart 2022 tarihli sayısında, Afgan göçmen bir kadının yaşadıkları konu edilmiştir.

Bir Afgan kadın göçmen anlatıyor: Yollarda ve Türkiye'de neler yaşadım?

8 Mart 2022

Uyarı: Üçüncü tarafların sağladığı içerikte reklam bulunabilir.

Daha iyi bir hayat kurmak Afganistan'dan ayrılan ve kaçak yollarla Türkiye'ye gelen bir göçmen kadın yaşadıklarını BBC Türkçe'ye anlattı.

Afgan kadın, ailesinin okula gitmesine izin vermediğini, zorla evlendirildiğini, kocası tarafından şiddet ve cinsel istismara uğradığını, küçük çocuğunu yanına alarak ülkeden ayrıldığını, İran'da bir kaçakçı tarafından cinsel istismara uğradığını, sonra da ondan kaçıp yürüyerek Türkiye sınırını geçtiğini söylüyor.

Görsel 4. BBC Türkiye, 2022 haber örneği

Yabancılar yönelik olumsuz önyargıların hakim olduğu bir toplumda, Afgan göçmenlere yönelik ayrımcılık ve şiddet olaylarının artması kaçınılmaz hale gelmektedir. Afgan göçmenlere yönelik nefretin yaygınlaşması, onların toplum içinde ötekileştirilmesini daha da güçlendirmekte ve yeni ırkçılığın en savunmasız hedefleri haline getirmektedir. Bu durum, ayrımcılığın ve şiddetin toplum genelinde daha geniş bir yayılım göstermesine olanak tanımaktadır. Medyanın bu süreçteki rolü ise oldukça önemlidir.

3.4. Hürriyet gazetesi haber örneği

Hürriyet Gazetesi'nin 29 Ocak 2024 tarihli sayısında, göçmen kadınların göç hikayeleri programının büyük ilgi gördüğü aktarılmıştır.

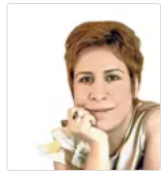
Görsel 5. Hürriyet gazetesi, 2024 haber örneği

Buna göre programda farklı ülkelerden gelen göçmen kadınların yer aldığı bir platform düzenlenmiştir. Buna göre kadınlar kendi hayat hikayelerini anlatarak yaşadıkları zorluklardan bahsetmektedir. Hürriyet Gazetesi'nde yer alan bu haber, göçmen kadınları 2. Sınıf bireylere itmek yerine onların hayat hikayelerini göz önüne sermek açısından faydalı bir haberdır.

2.2.5. Milliyet gazetesi haber örneği

Milliyet Gazetesi'nin 2 Kasım 2017 tarihli sayısında, göçmen kadınlar ile ilgili bir habere yer verilmiştir.

Yazarlar > Songül Hatisaru > Göçmen Kadınlara Kız Kardeş Eli

Songül Hatisaru

songul.hatisaru@milliyet.com.tr

Tüm Yazıları >

Göçmen kadınlara kız kardeş eli

12 Kasım 2017

Dünyanın bütün coğrafyalarında milyonlarca mülteci hayata tutunma savaşı veriyor. Mülteciler bir toplumdaki en dezavantajlı kesim. Onun daha dezavantajlı ise kadın mülteciler.

Görsel 6. Milliyet gazetesi, 2017 haber örneği

Burada dikkat çeken diğer bir sorun, göçmen ve mülteci kavramlarının birbirinden henüz ayırt edilmemiş olmasıdır. Burada göçmen kadınlardan bahsedilmektedir. Haberde, göçmen kadınların ne denli zorluk yaşadıkları göz önüne serilmiş ve onlara “kız kardeş eli” uzatılacağından bahsedilmiştir. Sayıda, göçmen kadınların yeteneklerinin bulunduğu ve bu kadınların hayata kazandırılması gerektiğinden bahsedilmiştir. Dolayısıyla bu haberde de kadınların haklarının korunduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç

Bu çalışmada, ulusal medyada göçmen/mülteci kadınların temsil ve söylemleri "ötekilik" bağlamında incelenmiştir. Medyanın mültecileri nasıl temsil ettiği, toplumsal güç ilişkileri bağlamında ele alınarak ötekileştirmenin nasıl gerçekleştiği üzerinde durulmuştur. Anlamın farklılıklar, ikililikler ve sınıflandırmalar üzerinden oluşturulduğu ve güç ilişkilerinin bu süreci nasıl etkilediği vurgulanmıştır. Karşıtlık ve ötekileştirme kavramları arasında hiyerarşik bir güç ilişkisinin bulunduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda, kişilerin veya grupların toplumdaki algılama biçimlerinin toplumsal güç ilişkileri ile ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Toplumsal konumun dezavantajlı grupların algılanma şekillerini belirlediği ve bu nedenle önemli olduğu üzerinde durulmuştur.

Göçmen kadınlar, kadın ve mülteci kimlikleri nedeniyle mağdur konumda görülmekte ve toplumsal hayatta dışlanma ve ötekileştirilmeyle karşı karşıya kalmaktadır. Medya haberlerinde göçmen kadınlar, ya mağduriyetleri üzerinden dramatik bir şekilde temsil edilirken ya da suç işleyen kişiler olarak sansasyonel bir şekilde kriminalize edilmektedir. Mağduriyet odaklı temsillerde kadınlar yetersiz, aciz ve pasif olarak gösterilirken, temsil edilen temel vurgu genellikle kadınların erkeksiz kaldığı ve bir erkek olmadan korunamayacağı iması şeklindedir. Ana akım medyada göçmen kadınlar genellikle eşlerini kaybetmiş ve desteksiz olarak sunulmakta, kadınların başarı hikayelerine yeterince yer verilmemektedir. Bu durum, egemen ataerkil zihniyetin medya haberlerinde de tekrar edilerek kendisini yeniden inşa ettiği anlamına gelmektedir.

Ana akım medya, göçmen/mülteci kadınları savaşın mağdurları olarak değil, dolgu malzemesi olarak görmezden gelmiş ve haberlerde estetik ve nesneleştirici bir şekilde temsil etmiştir. Kadınlar, habercilikte suçlu gibi ve polisiye kurgularda aktör gibi gösterilmiş ve ataerkil zihniyetin dayattığı cinsiyet normlarına uymaları beklenirken, maruz kaldıkları şiddet ve taciz olayları genellikle örtbas edilmiştir. Mülteci kadınların yaşadıkları yerinden edilme ve mücadeleleri haberlerde genellikle görmezden gelinmiş, cinsel taciz gibi olaylar ise gizlenmiştir. Kadınlar, farklılıklarına rağmen homojen bir grup olarak sunulurken stereotipik (belirli insan ırklarının nasıl olabileceği hakkında varsayımlarda bulunma) temsillerle kriminalize edilmiştir. Fotoğraflar ve söylemler aracılığıyla "Biz/Onlar" ayrımı oluşturularak bazı göçmen kadınlar "öteki" olarak ayrılmış ve olumsuz temsil edilmiştir. Bu şekilde, haberlerde göçmen kadınlar olumlu olan "biz" grubunun inşası için olumsuz "öteki"nin yaratıldığı gözlemlenmiştir.

Modern toplumlarda iktidarın, bilgiyi üreten ve dolaşıma sokan kurumlar üzerinden meşruiyet kazandığı gerçeğinden hareketle, medyanın bu süreçteki stratejik rolü yadsınamaz. Elde edilen bulgular, medyanın sadece bir haber aktarıcısı değil, aynı zamanda toplumsal güç ilişkilerini yeniden üreten ideolojik bir aygıt olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda göçmen kadın temsilleri, tarafsız birer yansıma olmaktan ziyade, mevcut ataerkil kodların ve hiyerarşik güç ilişkilerinin birer tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya, cinsiyetçi normlar ve ayrımcı pratikler aracılığıyla bu kadınları 'öteki' olarak konumlandırmakta; böylece toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve iktidarın belirlediği sınırları pekiştirmektedir.

Göçmen kadınların haber metinlerindeki temsilleri oryantalist bir bakış açısıyla da ele alınabilir. Oryantalizm, Doğu ve Batı ikililiği üzerinden görülen kadınları barbar ve geri kalmış olarak temsil ederken, Batı'yı gelişmiş ve eril olarak konumlandırır. Bu perspektif,

göçmen kadınların medeniyetsiz ve geri kalmış bireyler olarak görülmesine yol açabilir. Bazı haber metinlerinde bazı göçmen kadınlar sıklıkla toplumsal huzuru bozan ve kirlilik taşıyanlar olarak sunulmaktadır. Bu da Biz/Onlar karşıtlığını derinleştirebilir ve nefret söylemlerine zemin hazırlayabilir. Bu nedenle, haber metinlerinde ikili kullanımların tercih edilmemesi önemlidir.

Göçmen kadınların haberlerde doğru temsil edilmesi, hak temelli habercilik açısından kritik öneme sahiptir. Bazı medya organlarının göçmen kadınları trajik değil, hayatta kalma mücadeleleri ve başarı hikayeleriyle ele aldığı görülmüştür. Bu yaklaşım, kadınların pasif değil aktif bireyler olarak görülmesine katkı sağlayabilir. Medyanın, insan haklarına dayalı bir habercilik anlayışını etkinleştirmesi, mülteci kadınların sorunlarını ve hak taleplerini duyurmak için potansiyel bir araç haline gelmesini sağlayabilir.

Göçmen kadınların medyada doğru bir şekilde temsili, hak temelli haberciliğin gelişmesi için önemli bir meseledir. Medya, göçmen kadınları hor görerek olumsuz bir şekilde tanıtmaktan ziyade onların dayanıklılıklarını, sabırlarını da ön plana çıkarabilir. Bu öneri kadınların mağdur ve güçsüz olarak değil, dayanıklı ve aktif bireyler olarak tanıtılmalarına yardımcı olacaktır. Medya organları göçmen kadınların topluma nasıl entegre olduklarını, eğitimlerini güçlendirdiklerini, çalışma hayatına katıldıklarını da gözler önüne sererek bu şekilde habercilik yapabilir.

Kaynakça

- Acara, E., & Özdemir, S. (2022). Spaces of social reproduction, mobility, and the Syrian refugee care crisis in Izmir, Turkey. *Urban Geography*, 44(9), 1892–1910. <https://doi.org/10.1080/02723638.2022.2074695>
- Akveran, S. (2018). Ana akım medya, alternatif medya ihtiyacı ve etik. *Dördüncü Kuvvet Uluslararası Hakemli Dergi*, 1(1), 10–31.
- Akyüz, S., & Tursun, Ö. (2019). When migrant ‘girls’ meet Turkish ‘boys’: Mapping gendered stories of mixed marriages. *Middle East Critique*, 28(1), 29–49.
- Alanka, D. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi: Teorik bir çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 64–84.
- Ataman, H. (2014). Yazılı basında ayrımcı söylem, göçmen mülteciler. Hrant Dink Vakfı, *Medyada Nefret Söylemi ve Ayrımcı Dil Eylül-Aralık*, 61–105.
- Belçika: Kötü muamele mağduru göçmen kadınlar sınır dışı edilmekten korkuyor. (2012, 8 Kasım). *Human Rights Watch*. Erişim adresi (24.11.2025): <https://www.hrw.org/tr/news/2012/11/08/247921>
- Benoit, W. L., & Benoit, P. J. (2008). *Persuasive messages, the process of influence*. Madlen: Blackwell Publishing.
- 5 aylık hamile kumasını döverek öldürdü. (2024, 26 Aralık). *Yeni Meram*. Erişim adresi (24.11.2025): <https://www.yenimeram.com.tr/5-aylik-hamile-kumasini-doverek-oldurdu-169375.htm>
- Cullen, P. (2000). *Refugees and asylum seekers in Ireland*. Cork: Cork University Press.
- Coşkun, E., & Eski, B. (2022). Toplumsal cinsiyet perspektifinden Türkiye’nin sığınma sistemi. E. Coşkun, S. Kaşka, & L. Williams (Ed.), *Göçmen ve mülteci kadınlar: Türkiye’de araştırma, politika ve uygulamada toplumsal cinsiyet farkındalığı* (s. 133-154) içinde. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Deniz, A. (2018). Türkiye’ye Filipinli dadı göçü: Aracı firmaların rolünü anlamak. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 16(2), 289–301.
- Erdoğan, C. (2019). Türkiye basınında göçmen mülteci kadın imgesi: Farklı yaklaşımlar (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.

- Essed, P., Frerks, G., & Schrijvers, J. (2004). Introduction: Refugees, agency and social transformation. *Refugees and the transformation of societies* (s. 1-248) içinde. New York: Berghahn Books.
- Gaziantep'te Suriyeli operasyonu. (2014, 14 Ağustos). *Hürriyet*. Erişim adresi (24.11.2025): <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/gaziantep-te-suriyeli-operasyonu-27004391>
- Gölcü, A., & Dağlı, A. N. (2017). Haber söyleminde 'öteki'yi aramak: Suriyeli mülteciler örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 28, 11–38.
- Gulçur, L., & İlkaracan, P. (2002). The "Natasha" experience: Migrant sex workers from the former Soviet Union and Eastern Europe in Turkey. *Women's Studies International Forum*, 25(4), 411–421.
- Hirata, H., Laborie, F., Le Doaré, H., & Senotier, D. (2009). *Eleştirel feminizm sözlüğü* (G. Acar-Savran, Çev.). İstanbul: Kanat Kitap.
- İnsan taciri Suriyeli mülteciler tutuklandı. (2017, 28 Mayıs). *Sabah*. Erişim adresi (24.11.2025): <https://www.sabah.com.tr/egeli/2017/05/28/insan-taciri-suriyeli-multeciler-tutuklandi>
- Kandiyoti, D. (2013). *Cariyeler, bacılar, yurttaşlar: Kimlikler ve toplumsal dönüşümler*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Karagöz, B. (2008). Türkiye'de 1980 sonrası kadın hareketinin siyasal temelleri ve "ikinci dalga" uğraşı. *Memleket Siyaset Yönetim*, 3(7), 168–190.
- Karamete, F. (2019). Twitter'da göçmen mültecilere yönelik nefret söylemi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Kivilcim, Z. (2016). Legal violence against Migrant female refugees in Turkey. *Feminist Legal Studies*, 24(2), 193–214.
- Kofman, E ve Raghuram, (2015). *Gendered migrations and global social reproduction*. Londra: Palgrave Macmillan.
- Koser, K. (2007). Strategies, Stories and Smuggling: Inter-regional Asylum Flows and Their Implications for Regional Responses. S. Kneebone ve F.R. Sanaei (Ed.), *New Regionalism and Asylum Seekers* (s. 43-55) içinde. Berghahn Book: New York.
- Lutz, H. (ed.) (2008). *Migration and domestic work: a European perspective on a global theme*. Hampshire: Ashgate.
- Lutz, H. (2010). Gender in the migratory process. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(10), 1647–1663.
- McPherson, M. (2014). *Refugee women, representation and education: Creating a discourse of self-authorship and potential*. London: Routledge.
- Miles, R. (2000). *İrkçilik* (S. Yaman., Çev.). İstanbul: Sarmal.
- Nowrojee, B. (2008). Sexual violence, gender roles, and displacement. David Hollenbach (Ed.), *Refugee Rights, Ethics, Advocacy, and Africa* (s. 1-264) içinde. Georgetown University Press: Washington.
- Sancar, S. (2014). *Türk modernleşmesinin cinsiyeti*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şah, U. (2020). Eleştirel söylem analizi: Temel yaklaşımlar. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 7, 210-231. <https://doi.org/10.46250/kulturder.819362>
- Şenses, N., & Gençoğlu, F. (2022). Türkiye'deki göç araştırmalarında göçmen kadın öznelliği tartışmaları. *Fe Journal: Feminist Critique/Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 14(2), 17-32.
- 'Suriyeli gelin' çetesinden 5 ilde 2 milyon TL'lik vurgun. (2019, 19 Temmuz). *Anlatılanın Ötesi*. Erişim adresi (24.11.2025): <https://anlatilaninotesi.com.tr/20190719/suriyeli-gelin-cetesinden-5-ilde-2-milyon-tlik-vurgun-1039709418.html>
- Teke-Lloyd, F. A. (2018). Beyond illegality: The gendered (in-)securities of illegal Armenian care workers in Turkey. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 10(1), 78-92.
- Toksöz, G. (2022). Göç ve refah rejimlerinin toplumsal cinsiyet üzerindeki etkileri: Türkiye'de göçmen kadın işçiler. (s. 74-94) içinde. İstanbul: Bağlam Yayınları.

- Toksöz, G., Erdoğan, S. ve Kaşka, S. (2012). *Türkiye'ye düzensiz emek göçü ve göçmenlerin işgücü piyasasındaki durumları*. IOM Türkiye.
- Ünlütürk-Ulutaş, Ç., & Akbaş, S. (2022). Toplumsal cinsiyet perspektifinden Türkiye işgücü piyasasında Göçmen kadın emeğinin vasıfsızlaşması. (s. 206–219) içinde. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- E. Çoşkun, S. Kaşka, & L. Williams (Eds.), *Göçmen ve mülteci kadınlar: Türkiye'de araştırma, politika ve uygulamada toplumsal cinsiyet farkındalığı* (s. 206-219) içinde. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Yalçın, Ç. (2015). Türkiye'de ev hizmetlerinde çalışan göçmen kadınlar ve ekonomik şiddet. *Fe Dergi*, 7(1), 49-60.

Araştırmacıların Katkı Oranı: (Birden fazla yazarlı makaleler için)

1. Yazar: %50

2. Yazar: %50

Çatışma Beyanı: “Türkiye ana akım medyasında göçmen kadınlar: Olumsuz temsiller, kalıp yargılar ve bazı örnekler” isimli makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.